

Aan de minister van
 Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
 drs. W. Koolmees
 Postbus 90801
 2509 LV DEN HAAG

datum	ons kenmerk
12 mei 2020	RvB.61/20/CvdL/ptb

Betreft: SVB Signaleringsbrief fraudefenomenen 2020

Mijnheer de Minister,

1. Aanleiding

U heeft vorig jaar voor het eerst aan de Sociale Verzekeringsbank (SVB) gevraagd om u jaarlijks middels een signaleringsbrief te informeren over signalen en fenomenen uit de verschillende fraudeonderzoeken met een uitsplitsing per wet. Op 14 mei 2019 heb ik aan uw verzoek voldaan waarbij ik u tevens uitleg heb gegeven over het proces waarmee de SVB van signalen tot onderzoekwaardige fenomenen komt. Ook heb ik een overzicht gegeven van de belangrijkste frauderisico's in de wetten en regelingen die de SVB uitvoert en de manier waarop de SVB dit aanpakt. Tenslotte gaf ik een enkele suggestie voor aanpassing van wet- en regelgeving.

In deze signaleringsbrief informeer ik u over signalen en fenomenen in het jaar 2019. Sinds de vorige signaleringsbrief heeft de SVB geen nieuwe frauderisico's ontdekt en ik benoem daarom hieronder alleen de eerder gemelde risico's waarin een ontwikkeling te melden is.

Mede op uw verzoek heb ik in 2019 objectief onderzoek laten doen naar de misbruikrisico's bij de wetten die de SVB uitvoert. Ik heb daarvoor bureau Stimulanz en de Audit Dienst (AD) van de SVB ingeschakeld. Volgens Stimulanz heeft de SVB alle misbruikrisico's in beeld en volgens de AD van de SVB is de opzet van het proces van risicosignalering in de basis adequaat. De SVB loopt daardoor weinig kans dat misbruikrisico's over het hoofd worden gezien of onvoldoende actie wordt ondernomen bij nieuwe risico's. De SVB hanteert een goede mix tussen traditionele middelen met inzet van ervaren medewerkers en nieuwe methoden met inzet van gespecialiseerde data-analisten.

2. De invloed van de Coronamaatregelen op handhaving

Als gevolg van de Coronavirus maatregelen worden door de SVB vanaf woensdag 11 maart 2020 geen huis- en bedrijfsbezoeken meer afgelegd. Sinds die tijd richt de afdeling handhaving zich met name op het uitvoeren van deskresearch. Tevens worden, door middel van alternatieve onderzoeksmethoden, zoals telefonisch contact, onderzoeken afgerond.

Het gevolg is dat een deel van de onderzoeken, waarbij een huis- of bedrijfsbezoek essentieel is, niet afgerond kan worden. De afronding zal plaatsvinden zodra het afleggen van huis- en bedrijfsbezoeken weer mogelijk is. Als de bezoeken in Nederland weer hervat kunnen worden dan zal voor het reizen naar en in het buitenland nog de nodige restricties gelden.

Een aantal werkzaamheden kan nog wel geheel of gedeeltelijk worden gecontinueerd, bijvoorbeeld de (administratieve) onderzoeken naar vermogen in het buitenland.

Als gevolg van de maatregelen zal een minder dan gepland aantal onderzoeken kunnen worden afgerond. Het gevolg van het inperken van de onderzoeksmethoden is dat het vroegtijdig signaleren en detecteren van mogelijke fraude vertraging oploopt. De verhoging van handhavingsrisico is naar onze inschatting vooralsnog beperkt. Het in kaart brengen/verrijken van (nieuwe) risicosignalen/handhavingsrisico's gaat onverminderd door, net als de zoektocht naar alternatieve onderzoeksmethoden.

3. Aantal signalen

De SVB rapporteert jaarlijks over de signalen die zijn onderzocht in het desbetreffende jaar. Dit betreft signalen die onderzocht zijn en waarvan het onderzoek is afgesloten. Alle signalen die de SVB ontvangt worden in onderzoek genomen. Het komt zelden voor dat de SVB een anonieme tip ontvangt waarin te weinig informatie beschikbaar is om onderzoek te kunnen doen.

Er zijn drie soorten signalen:

Zelf gegenereerde signalen

De signalen gegenereerd voor risicogerichte onderzoeken betreffen signalen die de SVB zelf door middel van data-analyse genereert. De risicogerichte onderzoeken worden gegenereerd op basis van ons risicoregister. Hierin staan alle bekende risico's. Zodra we een signaal hebben van een mogelijk nieuw risico dan onderzoeken we dat door middel van een indicatief onderzoek om aard en omvang vast te stellen. Hiermee onderzoekt de SVB fenomenen op projectmatige basis. In 2019 zijn er 5.290 zelf gegenereerde signalen onderzocht.

Interne signalen

De signalen uit interne bronnen betreffen vermoedens van fraude die de serviceteam medewerkers van de Directie Dienstverlening Sociale Verzekeringen vanuit de dagelijkse gevalsbehandeling doorgeven aan de afdeling Handhaving. Dit zijn nagenoeg uitsluitend leefsituatie onderzoeken en onderzoeken naar vermogen in het buitenland. In 2019 zijn er 5.795 signalen afkomstig uit interne bronnen onderzocht.

Externe signalen

De externe signalen die de SVB ontvangt zijn voornamelijk tips van burgers met betrekking tot vermoedens van onrechtmatige situaties. Deze worden ontvangen via het digitale fraudemeldpunt op de SVB website of het speciale telefoonnummer voor het melden van een vermoeden van fraude. De SVB ontvangt ook signalen van ketenpartners. De SVB registreert een signaal als deze voldoende informatie bevat om het verder te kunnen onderzoeken. In 2019 zijn er 1.104 externe signalen onderzocht.

In 2018 zijn in totaal 17.271 signalen onderzocht en in 2019 waren dit er 12.189.

Om een tweetal redenen is het aantal onderzochte signalen in 2019 lager uitgevallen dan in 2018.

Ten eerste wordt er meer ingezet op de kwaliteit dan de kwantiteit van onderzoeken. Het aantal onderzoeken dat we per jaar zelf genereren is daarom naar beneden bijgesteld zodat verwerking van interne en externe signalen zo min mogelijk vertraging ondervond.

Ten tweede is, in overleg met SZW, een deel van onze capaciteit ingezet op de signalering van schijnconstructies in het kader van de vaststelling van toepasselijke wetgeving (TPW).

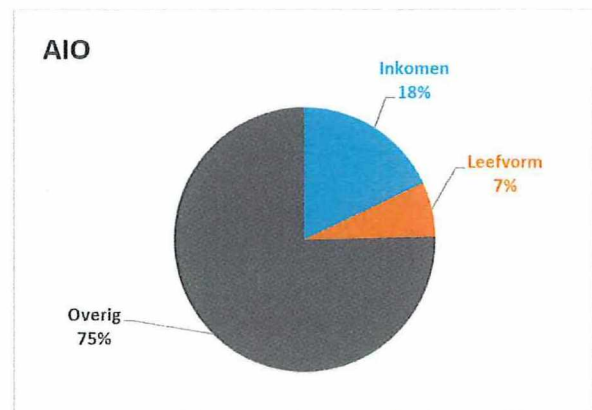
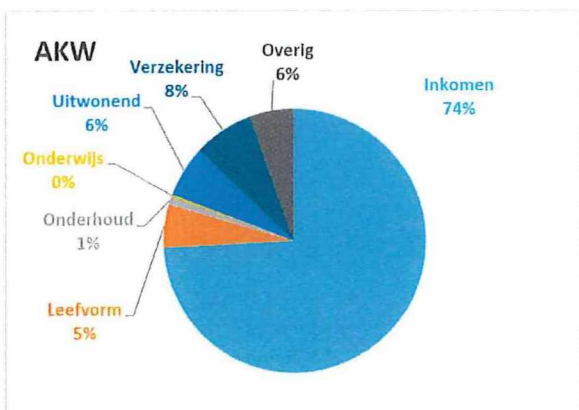
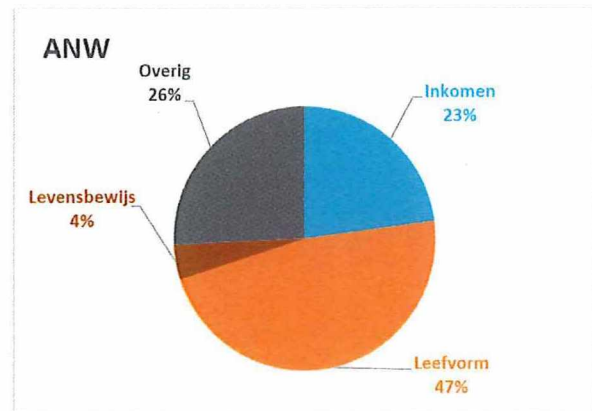
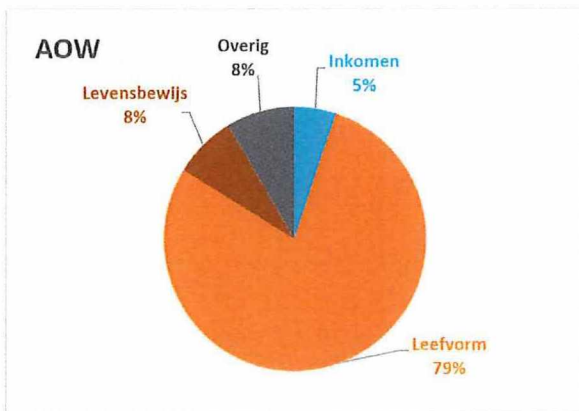
4. Resultaat van onderzoek naar aanleiding van de signalen

De wetten waarover de SVB rapporteert zijn de AOW, AKW, Anw en AIO. Daarnaast is de SVB verantwoordelijk voor de vaststelling van toepasselijke wetgeving (TPW). Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende na onderzoek geconstateerde overtredingen: leefvorm, inkomen, onderhoud, onderwijs, uitwonend, verhuizing, verzekering, levensbewijs, overig en zelfbenadeling.

De overtreding 'overig' is bij de AOW bijvoorbeeld 'geen bewijsstukken recht/hoogte AOW', bij de AKW 'niet overleggen van juist bewijsmateriaal', bij de Anw 'geen bewijsstukken recht/hoogte Anw' en bij de AIO 'niet tijdig melden overschrijden maximale vakantieduur'.

De overtreding 'zelfbenadeling' betreft de situatie dat iemand niet aan de inlichtingenplicht heeft voldaan maar feitelijk zichzelf heeft benadeeld

Hieronder staan vier figuren waarin de aard van de overtredingen wordt opgesplitst per wet.

De handhavingsactiviteiten in 2019 resulteerden in 17.264 sancties (boeten, maatregelen, waarschuwingen) ten bedrage van € 1,5 miljoen, 10.522 terugvorderingen waarbij een sanctie is opgelegd ten bedrage van € 9,6 miljoen, 10.556 herzieningen met toekomstige besparingen ten bedrage van € 65,7 miljoen en 14 strafrechtelijke aangiften ten bedrage van € 1 miljoen.

5. Frauderisico's

In de SVB signaleringsbrief van 14 mei 2019 heb ik een overzicht gegeven van alle bekende frauderisico's. Sinds de vorige signaleringsbrief heeft de SVB geen nieuwe frauderisico's ontdekt. Ik benoem daarom hieronder alleen kort de eerder gemelde risico's waarbij een ontwikkeling te melden is.

5.1 Verblijf/vermogen in het buitenland van in Nederland wonende klanten

De SVB heeft in totaal ongeveer 50.000 AIO klanten. Het belangrijkste handavingsrisico bij deze klanten is het niet (tijdig) melden van verblijf of vermogen in het buitenland. Van 2013 tot en met 2019 is een integrale controle hierop uitgevoerd en de SVB blijft controleren op het risico van ongemeld vermogen controleren bij frequent langdurig verblijf in het buitenland.

In de signaleringsbrief van 15 mei 2019 heb ik al eerder gemeld dat vermogensonderzoeken in het buitenland afhankelijk zijn van de medewerking van autoriteiten in het buitenland en dus gevoelig zijn voor de kwaliteit van de bilaterale betrekkingen. Ik heb gemeld dat de controles in het kader van vermogensonderzoeken in Marokko al geruime tijd stil liggen en dat is nog steeds het geval.

5.2. Internationale handhaving

De SVB heeft ongeveer 350.000 in het buitenland wonende klanten. In het buitenland beschikt de SVB niet over dezelfde controlemogelijkheden als in Nederland waardoor het moeilijker is om wijzigingen in het recht vast te stellen. Het SVB Controle Team Buitenland (CTB) en in een aantal landen de SVB Bureaus Sociale Zaken (BSZ), verbonden aan Nederlandse Ambassades, verrichten daarom controlehuisbezoeken bij SVB klanten in het buitenland. Deze worden verricht bij wijze van steekproef en in geval van vermoeden van onrechtmatigheid.

In 2019 is tijdens vergaderingen van de Administratieve Commissie (AC) van de EU gesproken over de onderzoeken van de SVB (en UWV) in EU-landen. Een aantal landen, waaronder België, Polen en Zwitserland, heeft stelling genomen tegen de huisbezoeken die op hun grondgebied worden verricht door de SVB. Met deze landen proberen SZW, SVB en UWV tot aanvullende afspraken te komen waardoor onderzoeken in de toekomst mogelijk blijven. Andere EU-landen hebben niet expliciet aangegeven dat ze tegen huisbezoeken door de SVB zijn, maar ook niet dat ze er mee instemmen. Deze landen worden ingelicht over geplande onderzoeken in 2020 en zodra zij hierop reageren zonder bezwaar aan te tekenen, worden de onderzoeken uitgevoerd.

5.3. WW bij UWV en opbouw AOW en betaling AKW

Als een persoon ten onrechte een WW-uitkering ontvangt, bestaat het risico dat deze ook onterecht kinderbijslag (en mogelijk kindgebonden budget) ontvangt en ten onrechte AOW rechten opbouwt. Het UWV heeft een LSI project 'Aanpak WW-fraude door arbeidsmigranten en malafide tussenpersonen' gestart en in het kader daarvan wordt gezocht naar oplossing voor de benodigde gegevensuitwisseling van UWV naar SVB bij beëindiging van WW-uitkeringen met terugwerkende kracht met inachtneming van hetgeen mogelijk is binnen de AVG.

5.4. Onjuiste registratie BRP en gevolgen voor de BAV

Bij een onjuiste registratie van persoonsgegevens in de BRP door de gemeente komt een persoon onterecht in onze Basis Administratie Verzekerden (BAV). Dit kan leiden tot onterechte verzekering voor de volksverzekeringen en de daarvan afgeleide zorgverzekering.

De SVB doet daarom onderzoek naar onjuiste registraties in de BAV neemt voorts deel aan de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) van het Ministerie van Binnenlandse Zaken om adresfraude te bestrijden.

5.5. Vaststelling toepasselijke wetgeving

Handhaving op toepasselijke wetgeving (TPW) is gericht op preventie en detectie van onterechte A1-verklaringen en gemiste of onjuiste belasting/premie inkomsten. De SVB onderzoekt schijnconstructies die bedrijven oprichten om de wetgeving van een land met lage premiedruk van toepassing te laten verklaren.

In 2019 zijn er door de SVB n.a.v. onderzoeken naar toepasselijke wetgeving (TPW) voorts 161 A1-verklaringen ingetrokken en in 2.598 gevallen is aan het zusterorgaan gevraagd om intrekking van de buitenlandse A1-verklaring. Dankzij de handhaving op TPW kan de Belastingdienst € 9.681.288,- aan premies heffen.

5.6 Meldingsplicht over bijverdiensten 16,17 jarigen in de AKW

Er bestond tot 2020 geen recht op kindbijslag (en kindgebonden budget) wanneer het 16- of 17-jarige kind meer verdient dan de bijverdiengrens van €1.285 per kwartaal. Ouders moeten voldoen aan een meldingsplicht om alle informatie die relevant is voor het recht op kindbijslag te verstrekken aan de SVB. Dit was ook van toepassing voor de bijverdiensten van een kind. De SVB controleerde hier gericht op via een koppeling met DUO voor gegevens over BOL/BBL-leerlingen en leerlingen met een startkwalificatie. In het voorjaar van 2018 is deze DUO uitwisseling tijdelijk gestopt vooruitlopend op een nieuwe koppeling met de Polisadministratie. De koppeling is eind 2018 weer gestart en de SVB heeft gehandhaafd op gebruikelijke wijze met terugwerkende kracht ook over de tussenliggende periode. Als effect laten de cijfers m.b.t. sancties een toename zien in 2019 t.o.v. 2018. De stijging van het minimum loon (meer kinderen boven de bijverdiengrens) veroorzaakte ook een toename. De sancties behelzen voornamelijk waarschuwingen. Inmiddels zijn de aanvullende eisen voor 16/17 jarigen per 1 januari 2020 afgeschaft.

6. Aanpassing wet- en regelgeving

In de SVB signaleringsbrief van vorig jaar heb ik twee specifieke punten gemeld waarover ik in gesprek ben met uw ministerie om te bezien of aanpassing van wet- en regelgeving mogelijk is. Sindsdien hebben zich geen nieuwe punten aangediend en hieronder geef ik een stand van zaken met betrekking tot de eerder gemelde punten.

6.1. AIO medewerkingsplicht

Wanneer een klant met een AIO uitkering niet meewerkt aan een onderzoek vermogen in het buitenland dan kan de SVB ten hoogste het recht op een AIO per eerste gelegenheid intrekken. Wanneer een klant wel meewerkt dan loopt deze het risico dat het recht op de AIO met terugwerkende kracht wordt ingetrokken. Het 'loont' dus om niet mee te werken. Het verdient aanbeveling om de wet hierop aan te passen zodat met terugwerkende kracht de AIO uitkering kan worden teruggevorderd bij het schenden van de medewerkingsplicht.

Stand van zaken

De stand van zaken is dat de SVB een voorstel heeft gedaan dat met uw ministerie wordt besproken. Wij hopen op een spoedige oplossing.

6.2. AIO vermogen

De gewenste aanpassing van de Participatiewet in verband met het uitsluiten van fraudevorderingen bij vermogenstoets is vorig jaar in gang gezet. Bij deze mijn dank dat dit onderwerp voortvarend is opgepakt.

Hoogachtend,
Sociale Verzekeringsbank

drs. C.H.L.M. van de Louw
lid Raad van Bestuur